1939 ий
18
АПРЕЛЬ
№ 33 (532)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ӧрвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

ЗАМЕНЫМ ОБРАЗЦОВО ЭРТАРАШ

ВЛКСМ-ын Центральный Комитетше Марийский республикысе комсомольский организацийлан 14 апрель гыч комсомольский документ-шамычым заменитлымашым тӱҥалаш разрешитлен. ВЛКСМ Маробкомын бюрожо 15 апрель гыч Йошкар-Олинский городской, Иошкар-Олинский, Оршанский, Куженерский, Сернурский, Н.-Тор'яльский да Горно-Марийский районный организацийлаште заменым эртараш пунчалын.

ВЛКСМ ЦК-н пунчалже почеш тылзат пелыште—15 апрель гыч 1 июнь марте—чыла комсомольский организацийлаште ме заменым пытарышаш улына. Срок кужу огыл, но паша кугу да серьезный. Санденак комсомольский руководитель-шамычлан тиде пашаш чумыр ответственность дене пижашышт кӱлеш. Вет комсомольский документ-шамычым заменитлымашын политический значенийже путырак кугу.

Комсомольский документ - шамычым заменитлымаш комсомол ончылан XVIII партс'ездын шындыме задачыжым илышыш пуртышаш верч кучедалмаш дене сочетатлалтшаш. Тидым пенгыдын ушыш пыштыман. „Заменым эртарыме годым моло пашам ышташ ярсаш ок лий“ манын ойлышо-шамычлан решительный отпорым пуаш кӱлеш.

Комсомольский документ-шамычым заменитлымаш комсомолец-шамычын производствышто авангардный рольыштым нигунамсе деч кӱшкӧ нӧлталшаш. ВКП(б) XVIII с'ездын материалжым келгын тунемаш, Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социалистический соревнованийым кумдан шараш, несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам шарыме негызеш комсомолын рядшым кушташ, большевизмым овладеватлымашке комсомолец-шамычым эше утларак мобилизоватлаш—теве комсомольский организаций-шамычын заменым эртарыме жапыште ыштышашлык боевой пашашт.

Заменын порядокшо ден техникаже могырышкат кугу вниманийым ойырыде ок лий. Тиде паша комсомольский документын у бланкыжым заполнитлыше-шамыч деч заполнитлымашке путырак серьезный отношенийым требоватла. У бланкым правильно заполнитлыме шотышто ответственность эн первояк горком да райком секретарь-шамыч ӱмбак пышталтеш, нуно тиде пашам лично контролироватлаш обязан улыт.

Но южо вере у бланкым заполнитлымашке серьезно огыл относитлыме фактат уло. Тыгай отношенийлан кӧрак ВЛКСМ Йошкар-Олинский горкомышто первой кечылаштак кок экземпляр учетный карточка бланкым локтылмо. Тыгай ситыдымашым писын пытараш кӱлеш.

Лишыл кечылаште моло районный комсомольский организаций-шамычат заменым тӱҥалшаш улыт. Но ятыр райком-шамыч могырым заменлан настоящий ямдылалтмаш уке. Параньгинский, Ронгинский, Моркинский, Звениговский райкомол - шамыч заменлан ямдылалтмашым лушкыдын вуйлатат. Санденак нине районлаште погынымашым эртарымаш, спискым составитлымаш да тудым утвердитлымаш алят пытен огыл.

Нине райкомол-шамычын руководительыштлан пенгыдын ушыш налашышт кӱлеш: сайын ямдылалтын шумешкышт нунылан замен ок разрешатлалт, а ВЛКСМ ЦК-н установитлыме срокым кӱрлаш нигӧланат правам пумо огыл.

Мемнан республикын ятыр районный комсомольский организацийже-шамыч 15 апрель гыч комсомольский документ-шамычым заменитлаш тӱҥалыныт.

Снимкыште: ВЛКСМ Йошкар-Олинский городской комитетын учет паша дене заведующийже Смирнов йолташ комсомолец Кельшев йолташлан у бланкым заполнитла.

Фото М. Чуршуковын.

НЫЛ КОМСОМОЛЕЦЫМ АГИТАТОРЛАН ОЙРЫМО

„1 март“ колхоз пеленсе (Шернур район) комсомольский организаций ВКП(б) XVIII с'ездын материалжым келгын изучатла.

Колхозник - шамыч коклаште с'езд материалым изучатлымашым организоватлаш комсомольский организаций 4 комсомолец-шамычым агитаторлан ойырен. Агитатор - шамыч пашам сай ыштат. Агитатор Герасимов йолташ колхозник-шамыч ден 3 занятийым эртарен.

И. Иванов.

Ключев йолташ сай умылтара

„Йошкар кече“ колхоз член—комсомолец Ключев йолташ (Ронго район) ВКП(б) XVIII с'езд материал-шамычым колхозник-шамычлан умылтара. Колхозник-шамыч с'езд материалым кумыл вӧлтын колыштыт.

А. Виноградов.

Кружокым организоватлыме

Морко педучилищыште тунемше-шамыч коклаште партийын XVIII с'езд материалым изучатлаш 11 кружокым организоватлыме. Кружокышто занятийым учитель - комсомолец - шамыч эртарат.

Степанов.

Политинформаций сай эрта

Юринский медицинский школышто тунемше-шамыч коклаште политинформаций регулярно эртаралтеш. Политинформаций годым ВКП(б) XVIII с'ездыште Сталинын, Молотовын, Ждановын докладыштым да Калинин, Ворошилов, Каганович йолташ-шамычын речьыштым тунемыт Тунемше-шамыч политинформацийыш чыланат коштыт.

Н. Захаров.

АВАМЛАН УМЫЛТАРЕМ

Мый ВКП(б) XVIII с'езд материалым келгын изучатлем. С'езд жапыште республиканский газета-шамычым эре лудын шогенам. Кызыт с'езд материалым авамлан умылтарем.

Комсомолец—
В. М. СЕМЕНОВ.
„1 март“ колхоз, Ронго район.

КОМСОМОЛЕЦ-ШАМЫЧ ПОЛШАТ

Комсомольский организацийын полшымыжо дене „Эр кече“ колхоз (Ронго район) шошо ага пашалан сай ямдылалтын. Комсомолец-шамыч мландым ӱаҥдашлан Йошкар-Ола гыч фосфоритный ложашым, калийный шинчалым да молымат ситышын конденыт. Тыгак 50 центнер ломыжым погымо да 150 тонн терысым пасушко лукмо. Ӱдышаш семенам сортовой урлык дене вашталтеныт. Ялозанлык инвентарь-шамычым тӱрыс ачален шуктымо.

Т. ТАНЫГИН.

ШОШО АГАЛАН САЙЫН ЯМДЫЛАЛТ ШУМАН

Большевистский партийын XVIII с'ездше ял озанлык ончылан пеш кугу да ответственный задача-шамычым шынден. Кумышо Сталинский Пятилеткыште ме шурно лектышым кажне гектарлан 13 центнерыш нӧлталын, ий еда сталинский 8 миллиард пуд пырчан шурным валшаш улына. Тиде паша колхозник ден колхозница-шамыч деч, тракторист ден комбайнер-шамыч деч да ял озанлыкын моло специалистше-шамыч деч моткоч кугу тыршымашым требоватла. Кызыт комсомольский пашаен-шамычлан ВКП(б) XVIII с'ездын ял озанлык шотышто шындыме задача-шамыч нерген колхозный крестьянство коклаште массово-раз'яснительный пашам кумдан шарыман. Сталинский кӱкшӧ лектышан шурно верч кучедалме пашан значенийжым кажне колхозникын сознанийышкыже шукташ кӱлеш.

Советский Союзын южный ден юго-восточный районлаштыже колхоз-шамыч март тылзыштак шошо ага пашалан лектыныт. Мемнан республикыштат тиде боевой пашалан виян ямдылалтыт, шошо ага тӱҥалмашке шотлымо кече-шамыч гына кодыныт. Туге гынат, каласаш кӱлеш, посна район ден МТС-шамычшке ончылнышт шогышо задача-шамычым кӱлеш семын умлен огытыл. Санденак южо МТС ден районный руководитель-шамычын пашаштышт подлинно большевистский стиль ок кой. Теве Ново-Тор'яльский МТС трактор-шамыч ремонтироватлымашым кӱрылтмашке шуктен. Тыгай начар положенийым ВЛКСМ райком ден МТС пеленсе комсомольский организаций шинченыт гынат, миритлен толыныт. Райкомол секретарь Шипицина йолташ ден комитет секретарь Безель йолташ хозяйственник-шамычын пашаштышт улшо ненормальностьым ужыт гынат, чараш лукташ огыт тошт. МТС трактор-шамыч ремонтироватлымашым кӱрылтмашке шуктен гынат, нуным беспокоитлен огыл.

Моркинский ден Параньгинский районлаштат южо колхоз-шамыч шошо агалан кызыт гына ямдылалташ тӱҥалыныт. Нине районлаште комсомольский руководитель-шамыч „шошо агалан ямдылалтмаш паша комсомолын пашаже огыл“ манын толковатлаш тӧчат. Тидыже чылтак вредный толковатлымаш лиеш. Умылаш кӱлеш: ВКП(б) XVIII с'ездын ял озанлык шотышто шындыме задача-шамычым шуктымаште комсомольский организаций - шамычат партийно - советский организаций-шамыч дене тӧрак отвечатлаш тӱҥалыт. Сталинский 8 миллиард пырчан шурно верч кучедалме паша комсомолын боевой программыже улеш.

Комсомольский организаций-шамычлан колхозник ден тракторист-шамыч коклаште массово-умылтарымаш пашам шарен, шошо агам кӱкшӧ качество дене эртарышаш верч кучедалман. Тидлан социалистический соревнований ден стахановский движенийым кумдан организоватлыман. Соревнованийыште комсомолец-шамыч примерым ончыктен шогышт. Пашаште образецым ончыктышо колхозник-шамычын опытыштым нойыде шараш кӱлеш. Тудымат мондыман огыл, озанлык пашам партийно-массовый паша деч нигунарат ойыраш ок лий. Сандене комсомольский пашаен-шамычлан озанлык пашам партийно-массовый паша дене сочетатлен мошташышт кӱлеш. Партийно-массовый паша шошо аган успехшым решатла. 1939 ийсе ял озанлык пашам самый кӱчык срокышто, агротехникан требованийже негызеш эртарена.

64

ПАРТИИ ИСТОРИИЫМ КУГУ ЖЕЛАНИИ ДЕН ИЗУЧАТЛЕМ

Партий историйым, революционный теорийым тунемашлан мемнан большевистский партий да лично Сталин йолташ чыла условийым создатленыт.

Комсомолышто марксизм-ленинизмым пропагандироватлымашын основыжо— тиде „ВКП(б) историй краткий курсым" самостоятельно тунеммаш.

Мый партий историйым „ВКП(б) историй краткий курс" дене самостоятельно тунемам. Тидлан мыйын желаний, стремлений кугу.

„ВКП(б) историй краткий курс"—тиде мыйын настольный учебник. Тиде марте кум главам изучатлен пытаренам да кажне главажымат тетрадеш конспектироватленам. Кызыт 4-ше главам изучатлем.

Самостоятельно заниматлымаште жапым моштен кучылтам. Тидлан мый кече коден кок шагатым ойырем. Изучатлымаште эн чотшым лудмо материалым келгынрак умылаш тыршем. Санден керек могай материалымат вашкыде, внимательно лудам, мо кӱлешыжым возен налам. Умылдымо вопрос-шамычым лекцийыште, але консультацийыште консультант деч пален налам. Тыге материалым сайын умылмеке гына, теман основной содержанийжым кӱчыкын конспектироватлем.

Партий историйым тунеммаште „ВКП(б) историй краткий курс" деч посна дополнительно Марксын—Энгельсын—Ленинын—Сталинын произведенийыштым эреак лудам. Тыгак „Правда" газетеш да „Большевик" журналыште печетлыме пропагандистский ден консультационный материал-шамычым кӱрылтде лудам. Кӱлешан статьям вырезатлем. ВКП(б) райком пеленсе парткабинетеш эртарыме лекцийыш, групповой ден индивидуальный консультацийыш эреак коштам да радиолекцийым колыштам.

Партий историй изучатлымашым шкемын практический пашам дене сочетатлем. Тиде мыйын пашаште сай результатым ончыкта. Мый первичный комсомольский организацийын секретарьжылан ыштем. Мемнан организацийыште политико-воспитательный пашам начар огыл шындыме, 9 комсомолец партий историйым самостоятельно тунемеш, нунын кокла гыч ятырже 2—3 главам изучатленыт. 3 комсомолец политшколыш тунемаш коштеш. Тидын ден пырля XVIII с'езд материал-шамыч изучатлымашым организоватлыме.

А. Н. Семенов,

Шернур район „Коммунар" газета типографий пеленсе комсомольский организацийын секретарьже.

ЛЕНИНЫН ТРУДШО-ШАМЫЧЫМ ИСПОЛЬЗОВАТЛЕМ

Мемнан моткоч кугу родинан чыла шемер калыкше ден пырля мыят ВКП(б) историйым самостоятельно тунемаш тӱҥалынам. Эн первой „ВКП(б) историй краткий курсым" тӱрыснек лудын лектым. Тидын мӧҥгӧ ВКП(б) историйын посна главажым келгын тунемаш тӱҥалым. Кызыт V-ше главам тунемам. Лекцийым сайын колыштмеке лекторын рекомендоватлыме материалжым сайын лудын лектам да конспектым составитлем. Ленинын труд-шамычым использоватлем. „Что такое „друзья народа" и как они воюют против социал-демократов?", „Что делать?", „С чего начать", „Развитие капитализма в России", „Материализм и эмпириокритицизм" да молымат изучатленам. Плехановын главный трудшо дене ознакомитлалтынам.

Газета-шамычын ВКП(б) историй тунемше-шамычлан полыш отделжат партийын историйжым изучатлыше-шамычлан кугу полышым пуа.

Фурзиков.

Марпединститут исторический факультетын студентше.

ШКЕ ШИНЧЫМАШЕМ ЧАРНЫДЕ НӦЛТЕМ

Мый Марийский педагогический институтын исторический факультетыште тунемам. ВКП(б) историйым институтыш тунемаш пурымем деч ончычак тунемаш тӱҥалынам. Ынде нылымше ий ВКП(б) историйым тунемам да адак пропагандистлан пашам ыштенам.

ВКП(б) ЦК-н пропаганда нерген лукмо постановленийже деч ончычын партий историйым тунемше-шамычлан полыш шагал лийын. Теве первоисточник-шамычым тунемме годым ятыр умылдымаш вопрос-шамыч лийыныт, но тудлан умылтарымашым нигӧ дечат налаш лийын огыл.

„ВКП(б) историй краткий курс" газетлаште печатлалт лекмеке, мый чыла главамат пеш куанен лудын лектым. Тиддеч вара первый главам уэш лудын лектым да подраздел шот дене сайын гына конспектироватлышым. Умылдымо вопрос-шамычым возен налынам да тудлан консультант-шамыч деч умылтарымашым налынам. Первый главам тунемме годым тыгай первоисточник-шамычым использоватленам: Плехановын—„Наши разногласия", „Социализм и политическая борьба", Ленинын—„Что такое „друзья народа" и как они воюют против социал-демократов?", „Экономическое содержание народничества и критика его в книге г. Струве", „Задачи русских социал-демократов" да молымат.

Кокымшо главам изучатлыме годым Ленинын—„Что делать?", „Шаг вперед, два шага назад" трудшым использоватленам. Тиддеч посна „ВКП(б) в резолюциях и решениях с'ездов, конференции и пленумов ЦК" да Бериян—„К вопросу об истории большевистских организаций в Закавказье" книгажым лудынам. Партий историй тунеммаште художественный литературат пеш кугун полша. Санденe лекторын рекомендоватлыме чыла литература-шамычым лудынам да эреак конспектироватлаш тыршенам. Адак ВКП(б) историй тунеммаште газет ден журнал-шамычат кугу полышым пуат. Партий историйым тыге тунеммем дене экзаменым отлично сдаватленам.

Кызыт ВКП(б) XVIII с'езд материал-шамычым изучатлем. Сталин йолташын докладшым изучатлыме дене ВКП(б)-н историйжым шинчымашем эше утларак пеҥгыдемдалтеш.

И. А. Соловьев,

Пединститут исторический факультетын студентше.

Сотнурский актив самостоятельный тунеммаш опыт дене обмениватла

Шукерте огыл ВЛКСМ Сотнурский райком районный центрысе комсомольский активын собранийжым эртарыш. Тиде собранийыште комсомольский организаций-шамычын секретарьышт большевистский партийын историйжым самостоятельно тунеммаште опытыштым каласкалышт.

Теве средний школын директоржо Бочкарев йолташ „ВКП(б) историй краткий курсым" изучатлымыже нерген сайын ойлен пуыш. „Мый,—ойла Бочкарев йолташ,—ВКП(б) ЦК-н партийный пропаганда нерген постановленийжым изучатлыме тунамак ВКП(б) историйым самостоятельно изучатлаш тӱҥальым. „ВКП(б) историй краткий курсым" кузе конспектироватлаш, тунемаш тӱҥалме годым тиде шотышто нелылык ыле. Мый В. И. Ленинын „Философские тетради"-жым лудаш тӱҥальым. Тидыже мланем ВКП(б) историйым тунеммаште кугу полышым пуыш. Кызыт мый 7-ше главам тунемам. Кажне глава дене мый конспектым составитленам. Конспектым возымеш, мый главам тӱрыснек лудын лектам, страницым, абзацым тетрадеш ончыктем. Вара кокымшо ганалан раздел почеш лудам да конспектым составитлем. Кажне главам мый келгын тунемам, кажне глава дене В. И. Ленинын „ВКП(б) историй краткий курсышто" ончыктымо произведенийже-шамычым последовательно изучатлем. Большевистский партийын историйым тунеммаш—мланем школа дене вуйлатымашым саемдаш, кызытсе жапыште лийын шогышо событий-шамычыште ориентироватлаш полша".

Бочкарев йолташ райкомол бюрон членже. Тудо „Красный стекловар" заводышто ВКП(б) тунемме пашаш дене консультант. Партий историйым самостоятельно тунемше-шамычлан сай полышым пуа, нунын йодмашыштлан кӱлеш семын умылтара, нунын запросыштым удовлетворятла.

Русско-японский война нерген консультироватлымыже годым Бочкарев йолташ шуко интересный факт-шамычым Новиков-Прибойын „Цусима" книгаже гыч каласен пуыш, партий историйым тунемше-шамычлан тиде война нерген сайын умылтарыш.

Каласаш кӱлеш, Сотнурский районышто руководящий комсомольский актив гыч але южо секретарь-шамыч тунемаш кӱлмӧ нерген ойлат веле, а шкеже ВКП(б) историйым по существу огыт изучатле.

Райисполком пеленсе ВЛКСМ комитетын секретарьже Лобанов йолташ первый главам гына лудын лектын; конспектым ок составитле, лекцийыш, консультацийыш огеш кошт, а комсомольский собранийыште комсомолышто партийный пропаганда нерген, ВКП(б) историйым тунемаш кӱлмӧ нерген шуко кутыра. Конечно, ончыкыжат Лобанов йолташ тыгак ышташ тӱҥалеш гын, шкенжын политический уровеньжым нӧлталмаште тыгак шӱдырнаш тӱҥалеш гын, райисполком пеленсе ВЛКСМ организацийын комсомолецше-шамычтыгай руководитель деч освободитлалтыт.

Райкомолын пашаенже-шамычат партий историйым тунеммаште личный примерым огыт ончыкто. Пропаганда ден агитаций отдел дене вуйлатыше Иванов йолташ да пионер отдел дене вуйлатыше Бусыгина йолташ шкенышт шинчымашым шарымаш шотышто систематически огыт ыште, партий историйым кече еда огыт изучатле, теоретический почеш кодмашым эркын пытарат. Санденак организационный руководство вопросышто существенный ситыдымаш-шамыч улыт. Сотнурский районысо пионервожатый-шамыч пионер пашаште Бусыгина йолташ деч сай руководствым огыт уж. Пытартыш жапыште вожатый-шамыч ВЛКСМ райкомыш шагал коштыт, пионер паша нерген вопрос бюрошто срыватлалтеш, пионер лагерьыш ямдылалтмаш йӧршеш ситыдымын организоватлыме. Бусыгина йолташлан пионер паша дене вуйлатымашым вож гычак саемдыман, ВКП(б) историйым келгын тунемман, пионервожатый-шамыч коклаште большевистский дисциплина порядкым ыштыман.

Сотнурский районный центрысе комсомольский активын собранийже теве мом ончыктыш: КСМ организаций-шамычын секретарьышт комсомолышто партийный пропагандым але марте неудовлетворительно организоватленыт, шкенышт теоретический почеш кодмашым ситыдымын ликвидироватлат. ВЛКСМ Маробком бюрон 1939 ийын 2 апрельысе лукмо „Сотнурский районышто комсомолышто партийный пропаганда нерген" решенийжым да райцентрысе комсомольский активын собранийжын решенийжым ВЛКСМ Сотнурский райкомоллан шуктыман.

П. ЖЕЛОНКИН.

Депутатка-шамычын ўжмашыштым одобритлат

Самырык патриотка-шамычын 100 тўжем ўдрамаш трактористка-шамычым ямдылен шукташ ўжмашыштым да ВЛКСМ ЦК, СССР Наркомземын да СССР совхоз-шамыч Наркоматын постановленийыштым Куженерский машинно-тракторный станцийыште куанен вашлийыч. Шукерте огыл тракторист - шамычын общий собранийышт лийын. Собранийыште депутатка-шамычын письмаштым обсуждатленыт.

МТС-н ўдрамаш тракто-ристкаже - шамыч „партий ден правительствын шындыме задача-шамычым илышыш пуртен шуктышаш верч уло вийна дене кучедал шогена, кушкын шогышо трактористка-шамычлан шкенан опытна ден шинчымашнам чарныде передатлаш тўҥалына"—манын ойлат. Нуно самырык депутатка-шамычын ўжмашыштым одобрятлен Кумышо Сталинский Пятилетка лўмеш социалистический соревнованийыш ушненыт да тенийсе сезонышто кажне трактор дене 1000 гектарым куралаш, 1000 килограмм горючийым аныклаш да производство деч отрыватлыде 25 ўдрамаш трактористка - шамычым ямдылен шукташ обязательствым налыныт. Ўдрамаш тракторный бригадын бригадирже Беляева йолташ кок трактористкам ямдылаш мутым пуэн.

Куженерский МТС-н трактористкаже-шамыч, ўдрамаш трактористка-шамычым ямдылыме пашам чараклаш тыршыше еҥ-шамыч ваштареш решительно кучедалаш, сложный машинан техникаже дене овладеватлаш лўдде да смелыряк пижаш Марийский республикысе ўдрамаш-шамычым ўжыт.

Районышто производство деч отрыватлыде трактористкалан тунемаш желатлыше ўдрамаш-шамыч шуко улыт. Теве Темеева Парасковия Димитревна, Демеева Анна Андреевна, Филиппова Анна Семеновна да молат трактористка лияш моткоч желатлат. „Ме самырык депутатка-шамычын ўжмашыштым одобритлен кўчык срокышто трактористка лийын шуаш мутым пуэна"—манын нуно ойлат.

45 тракторист тунем лектыныт

Кодшо ийын ноябрь тылзыште Сернурский МТС нелен тракторист-шамычым ямдылыме 6 тылзаш курсым организоватлыме ыле. Тиде курс гыч 31 мартыште 45 еҥ тунемын лектыныт. Курсым чыла предмет денат отлично тунем лекше 9 еҥым МТС дирекций шергакан премий ден премироватлен. Курсым тунем лекше-шамыч тений чыланат трактор ден пашам ышташ тўҥалыт.

И. Иванов.

Йошкар-Ола Марпединститут пелен мото дело тунемме кружокым организоватлыме. Кружокышто ятыр студентка-шамыч улыт. Снимкыште: студентка-шамыч мотоциклетым тунемыт.
Фото М. Чуршуковын.

Умылтарымашым кумдан организоватлаш

Ново-То'ряльский машинно-тракторный станцийыште СССР ден РСФСР Верховный Советын депутаткыже-шамычын ўжмашыштым обсудитлымаште тений производство деч отрыватлыде 44 ўдрамаш - трактористка-шамычым ямдылен шукташ обязательствым налыныт. Кызыт МТС пашаен-шамыч Кумышо Сталинский Пятилетка лўмеш социалистический соревнованийыш ушненыт.

Тыгак Косолаповский МТС пашаен-шамычат Тимирязевский академийыште тунемше ўдрамаш - депутатка-шамычын письмаштым да ВЛКСМ ЦК-н, СССР Наркомзем ден Наркомсовхозын постановленийыштым кумыл нӧлтын обсуждатленыт. МТС-н чумыр коллективше 1939 ийысе сезонышто производство деч отрыватлыде 45 ўдрамаш трактористка-шамычым ямдылен шукташ обязатлалтын.

Кызыт ўдрамаш-шамычым трактористкалан ямдылымаш паша республикысе чыла МТС-лаште кумдан шарлен. Чыла тиде мероприятийыште комсомоллан активно полшыман. Умылтарымаш пашам кумдан организоватлыман. **П.**

Шошо агалан тўрыс ямде

„У вий" колхоз (У-Торъял район, Кузнецовский ял совет) кукшӧ лектышан шурным налаш шошо агалан тўрыс ямдылалтын. Урлыкаш семенам сортироватлен кукшу амбарыш оптымо. Ял озанлык машина-шамычым тўрыс ачалыме.

Тыгак мландым ўяҥдаш 15 центнер ломыжым погымо да пасушко 280 воз терысым лукмо. Тиде пашаште комсомолец-шамыч кугу рольым модыныт.

В. Веденкин.

ЛЕНСКИЙ РАССТРЕЛ

Российыште пашазе классын революционный историйыштыже ленский событий-шамыч 1912—14 ийласе революционный нӧлталтмашын тўҥалтышыже лийыныт.

Путынь Россия мучко пашазе класс самодержавий ваштареш, демократический республика верч, кандаш шагатан паша кече верч, помещичий мландым конфисковатлышаш верч кредалаш тўҥалын.

1912 ийын апрель-майыште шарлыше у революционный нӧлталтмашым Ленинын да Сталинын руководитлымышт дене большевистский партий вуйлатен.

Революционный нӧлталтмаш кушмо обстановкышто Витим эҥер серыште, мўндыр пич тайгаште, Бодайбинский золотой прискылаште пашазе-шамычын всеобщий стачка ылыжын.

Прииск-шамычым иностранный капитал ден чак кылдалтше Ленский золотопромышленный товарищество кучен. Английский капиталист-шамыч кидыште акций 70 процент лийын.

Ленский прииск-шамычын эксплоатацийыштыже кугыжан фамилийын членже-шамыч да самодержавийын видный сановникше-шамыч участвоватленыт. Ленский товарищество дене Российысе пеш шолдра банк-шамыч —Международный да Русско-азиатский— кылдалтше ыльыч.

Английский да русский акционер-шамыч гыч улшо чумыр тиде банда ий еда 7 миллион теҥге парышым налын. Тидым 6 тўжем ленский пашазе-шамычым моткоч чот эксплоатироватлыме дене выколачиватлен.

Бодайбошто да Леныште илаш каторга ыле. Паша кече 12—13 шагатлан утла шуйнен. Производствын техникаже прискылаште эн примитивный ыле. Шахтер-шамыч пулвуй марге иян вўдыштӧ, моткоч изи пашадарлан пашам ыштеныт. Пашадар талон дене гына пуалтын; тиде талон дене товариществын кевытлаштыже гына налаш лийын, кушто пашазе - шамычлан шукшан да локтылалтше шылым, йӧрдымӧ, шўшӧ продуктым колтеденыт. Пашазе-шамычым о б с ч е т да штраф дене ындыреныт.

Тыгай шучко условий-шамыч пашазе - шамычым кредалаш кынелтеныт. Забастовщик-шамыч кандаш шагатан паша кечым вводитлаш, пашадарым 30 процентлан кугемдаш, штраф-шамычым отменитлаш, рабочий комиссийын согласитлымыже деч посна пашазе-шамычым паша гыч луктын колтымашым отменитлаш требоватленыт. Администраций гыч, пашазе-шамычлан эн ненавистный, 27 еҥым уволитлаш, принудительный женский трудым отменитлаш да молымат нуно требоватленыт.

Горный инженер да исправникын требованийже почеш прискылашке жандармский ротмистр Трещенковын вуйлатымыже дене войскам колтымо ыле. Войска толмек обнаглевший администраций пашазе-шамыч дене моткоч шучкын расправитлаш решитлен.

Но вооруженный расправын угрозыжат, кугыжан приспешник-шамычын провокаций нелэ страданий ден лишенният мужественный стачечник-шамычын революционный духыштым кўрлын кертын огытыл. А 4 (17) апрельыште, кунам полиций стачечный комитетын южо членжым арестоватлен, Утесистый, Андреевский, Надеждинский Феодосиевский да моло прискыласе пашазе-шамыч арестоватлыме - шамычым освободитлаш йодашлан прокурор Преображенский дек каеныт. Пашазе-шамычлан корным салтак-шамыч авыреныт.

Кенета лўйкалме йўк шоктен. Лўймашым иктат вучен огыл, иктат тиде нерген шонен огыл. Оружийдыме пашазе-шамычым 270 еҥым лўен пуштмо, 250 еҥым сусыртымо.

Ленский событий-шамыч уло элым взволноватленыт, нуно эн кумда массым кредалашлан пожалтеныт.

Ленский событий-шамычлан Российысе пашазе-шамыч моткоч кугу стачка ден демонстраций-шамыч волна дене вашмутым пуэныт. Пролетариатын самодержавий ден крепостничество ваштареш героически кредалмаштыже нуно у полосам почыныт.

Пашазе-шамыч самодержавийым сўмырлаш верч кредалыныт. А меньшевик-шамыч да Иуда-Троцкий клеветнически утверждатлаш тӧченыт, пуйто пашазе-шамыч частичный требований-шамыч верч гына кредалыныт. Тыге нуно у нӧлталтмашын характержым да тудын революционный сущностьшым извратитлаш тӧченыт.

Ленин ден Сталин деч тунемын, большевик-шамыч ликвидатор ден троцкист-шамычын с т а ч к ы м к ў р л а ш провокационный тыршымышт ваштареш кредалыныт да стачкым умбакыжат шуяш добиватленыт.

1912 ийын Ленский прискылаште пытыше пашазе-шамыч нерген шарнымаш шемер-шамычын шўмыштышт курымеш илаш тўҥалеш. „Бодайбинец-шамычын рабочий вўрыштын ик каплыштат яраш йомын огыл, вет пролетариатын тушманже-шамычлан ўчӧ шукталтын, а пролетариат ынде тушман-шамычым сенген". (Сталин).

Д. Зубкован статьяже гыч кўчыкын.

65

10 апрельыште Йошкар-Олаште колхозник-шамычын шахматно-шашечный республиканский турнирышт тӱҥалын. Снимкыште турнирын участникше-шамыч (шола гыч пурлашкыла): Гарипов Малик („Кызня Сабан" колхоз, Параньга район) ден Феодоров Арсентий (Мичурин лӱмеш колхоз, Звенигово район) шахмат дене модмышт годым. Фото М. Чуршуковын.

ЧЫЛА ПАРТИЙНЫЙ ДЕН СОВЕТСКИЙ ОРГАНИЗАЦИЙ-ШАМЫЧ ДЕК, СОВЕТСКИЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЙ ДЕК

Мемнан чапле большевистский партийын XVIII с'ездыштыже ыштыме шкенжын исторический докладыштыже Сталин йолташ партийный ден советский организаций-шамыч ончылан моткоч кугу важностян политический задачым—пеш кумда шемер массым коммунистический воспитатлышаш задачым шынден.

Тиде пеш важный задачым разрешитлымаште кугу тормозлан неграмотный ден малограмотный населений улмо лийын шога. Неграмотность ликвидироватлымым завершитлыме сроклан 1939 ий первый майым правительство установитлен.

Мемнан республикыште 40 тӱжем утла неграмотный ден малограмотный населений шотлалтеш. Неграмотность ден малограмотностьым ликвидироватлыме шотышто паша начарын да ӱлыкшӧ идейно - политический уровеньыште ышталтеш.

Шкенжын колымыжо деч икмыняр кече ончыч Надежда Константиновна Крупская Марийский республикыште неграмотностьым ликвидироватлымын состоянийжым проверятлымаш дене специально занниматлен. Н. К. Крупская мемнан ончылан неграмотностьым ликвидироватлыме пашаш общественностьым, профсоюз-шамычым да интеллигенцийым утларак кумдан шупшаш задачым шынден.

Кумда шемер массын, интеллигенцийын участвоватлыммыже деч посна да партийво-комсомольский организаций - шамыч могыр гыч полшымо деч посна калык туныктымо орган-шамыч неграмотностьым ликвидироватлыме задачым шуктен огыт керт.

ВКП(б) Марийский Областной Комитет да Марийский АССР Калык Комиссаршамыч Совет чыла партийный ден советский организаций-шамыч дек, колхоз председатель-шамыч дек, интеллигенций дек, утларакшым учительство дек неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктымаште эн активнын участвоватлаш, групповой занятийым да индивидуально туныктымашым эртарашлан кӱлшӧ чыла условийым ышташ ӱжмаш дене обращатлалтыт.

Неграмотностьым ликвидироватлыме нерген вопросым кажне колхозышто обсудитлаш, кажне неграмотный колхозник ден колхозницым тунеммашке шупшаш, нунын дек культармеец - шамычым прикрепитлаш кӱлеш.

Тиде пашам туге организоватлаш кӱлеш: международный пайремлан—1 майлан чыла колхозник-шамыч тичмашын грамотный лийышт.

Партийный ден советский организаций-шамыч, интеллигенций, иӱтынь советский общественность неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктымашке боевойын пижыт да партий XVIII с'ездын исторический решенийже-шамычым шуктышаш верч шкеныштын кучедал моштымыштым фактический ончыктат манын ВКП(б) Обком ден Марийский АССР Совнарком ӱшанат.

ВКП(б) Марийский Обком секретарь—**КУШНАРЕВ.**
Марийский АССР Совнарком председательын заместительже—**ШИШКИН.**

Васеев советский учительын лӱмжым ок оправдатле

Тений февраль марте И. К. Васеев Тошто-Тор'яльский средний школышто химий предмет дене учительлан ыштен. Тудо советский школышто шуко глупостьым ыштылын. Шкеже химий предметым шагал шинчен гынат, квалифицированный учитель улам манын представлятлен. Чынжым тунемше-шамычлан шинчымашым йӧршеш пуэн кертын огыл. Теве химий дене ик гана опытым ышташ тӧчен да чумыр школым вошттылтен, тиддеч вара опыт ыштылмашыжымат ч а р н е н. Адак химический формула-шамычымат огеш шинче. Глицеринын, тристеаринын формулыштым тунемше-шамычлан йоҥлыш умылтарен. Ик гана тудын йоҥлышыжо-шамычым ученик Назаров тӧрлатен ойлен да Васеев „ит кычкыре, тый нимат от шинче"—манын лӱдыктен ойлен.

Тудо занятийыштат шкенжым советский учитель семын огеш кучо ыле, тунемше-шамыч ден грубо обращатлен, нуным тӱрлӧ мыскылтыш мут дене вурсен да южыштым нимогай титакышт уке гынат класс гыч луктеден колтылын (Овчинниковым, Кузнецовым, Сапожниковым да молымат). Тиде гына сите огыл, ятыр тунемше-шамычым урок мучко доска воктен шогыктылын (Глушковым, Нагориным, Петуховым).

Васеев шке шинчымашыжым нӧлташ огеш тырше. Занятийыш шукыж годым ямдылалтде, конспект деч посна коштын, санденак тунемше-шамычлан кӱлеш понятийым пуэн кертын огыл. Тудо шке отсталостьш ы м ликвидироватлыме олмеш, оккӱл паша дене гына занниматлен да советский учительын лӱмжым амыртылаш тӧчен. Теве тиде школыштак ученица П... дене гулятлен. Тудым тунемме паша гыч отвлекатлаш тӧчен да тунеммаштыже мешаен.

Васеев общественный пашаштат тӱрлӧ чаракым ы ш т ы л ы н. МОПР ячейкын пашажым шаланымашке шуктен.

Критика ден самокритикым йӧршеш й ӧ р а т е н огыл. Собранийыште кӧ тудым критиковатлен ойлен гын „зажми рот"—манын лӱдыктен кычкырен. Тудым критиковатлыше тунемше-шамычлан шке урокыштыжо начар отметкым шындылын. Теве Веденькинлан ик часыште гына 8 вопросым пуэн да тудо чыла раш отвечатлен гынат, начар отметкым шынден. Тыгак Сапожниковланат начар о т м е т к ы м шынден. Чынжым гын, иле тунемше-шамыч чыла предмет денат сайын тунемыт. Васеев сайын тунемше-шамычым тӱрлӧ семын игылтын.

Тиддеч п о с н а Васеев школышто трудовой дисциплиным пудыртылын. Т р у д о в о й дисциплиным пеҥгыдемдыме н е р г е н СССР СНК, ВКП(б) ЦК-н да ВЦСПС-н постановленийышт лекмекат занятийыш вараш кодын коштын.

Йоча-шамычым коммунизм духеш воспитатлыме моткоч ответственный пашам аклыдыме Васеев гай еҥлан советский школышто, мутат уке, вер лийын ок керт. Кызыт тудым Тошто-Тор'ял средний школа гыч лукмо. Туге гынат, Васеевым аралаш тӧчышӧ еҥ-шамычат лектынит, тудым нимогай оснований деч посна Марийский АССР наркомпрос Пектубаевский средний школыш учительлан колтен.

К. С. Сапожников.

Юнкор серыш почеш

1939 ий март тылзыште „Кече еда аракам йӱыт" вуймутан С. И. Никитин юнкорын возымо статьяжым ВЛКСМ Роҥго райкомыш тергаш колтымо ыле. Тиде статьям терген налын, РК увертара: Роҥго сберкассын Кужмаринский отделенийыштыже Козырев йолташ сберегательный пашам образцово шындышаш верч тыршыме олмеш, йӱмаш паша ден заниматлен.

Кужмаринский почтовый отделений в у й л а т ы ш е ВЛКСМ комитет секретарь Виноградов йолташ Козыревын осал пашажым тӧрлатышаш олмеш, тӱрлӧ семын шылташ тӧчен.

Кызыт Козыревым сберкасса паша гыч корангдыме. Виноградовлан тиде фактым шылтымыжлан предупреждений пумо.

Кӱчык увер-шамыч

КУЖЕҤЕР. Токтай-Беляк неполный средний школышто „Петр 1" (2-шо серий) кино лийын. Тиде кино картиным тунемше-шамыч пеш кугу желаний дене ончышт. Картиным 200 еҥ утла ончен.

М. Макматов.

* * *

Серкур. Марий-Сола неполный средний школысо библиотекыште классик ден советский писатель, поэт-шамычын произведенийышт шуко уло. Тунемше-шамыч Пушкинын, Лермонтовын, Гогольын, Максим Горькийын, Николай Островскийын произведенийыштым йӧратен лудыт.

В. Вайшев.

Параньгинский комсомольский активын собранийже

Шукерте огыл Параньгинский районный центрыш комсомольский активын собранийже лие. Собранийыште ВКП(б) XVIII с'ездын итогшо нерген ВКП(б) райкомын первый секретарьже Шайхетдинов йолташ докладым ыштен. Тудо шке докладыштыже комсомольский организаций-шамыч ончылно шогышо задача-шамыч нерген да ВКП(б) XVIII с'ездын решенийжым илышыш пуртышаш верч кучедал шогаш кӱлмӧ нерген ойлыш.

Доклад деч вара пренийыште эн первояк МТС-ысе комсомольский организацийын секретарьже Макаров йолташ выступатлыш.

— ВКП(б)-н XVIII с'ездше,—ойла тудо,—Ленинско-Сталинский комсомол ончылно шогышо задача-шамычым определитлен да комсомоллан пеш ответственный пашам ӱшанен пуэн.

Тудын мӧҥгӧ Золотарев, Янышев, Садыков, Целышева, Салахутдинова да молат, чылаже 10 еҥ выступатлен.

Прений деч вара ВЛКСМ Маробком бюро член Зинин йолташ выступатлыш. Тудо Ленинско-Сталинский комсомол ончылно шогышо задача-шамыч нерген подробно ойлен. Зинин йолташ шке выступленийыштыже ВЛКСМ Параньгинский райкомын да посна первичный организаций-шамычын ситыдымашыштым ончыктен критиковатлыш.

Комсомольский собраний ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже ден доклад-шамычым шокшын одобритлен да с'езд решений-шамычым илышыш пуртен шогышаш верч решительно кучедал шогаш районысо ч ы л а комсомольский организаций-шамычым ӱжын.

М. Серебряков.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната №70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—300. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.